VIA IURIS

Súhlas s trestným stíhaním sudcov - legislatívny vývoj

Sudcovia požívajú určitú imunitu, ktorá ich má ochrániť pred možnými zásahmi výkonnej moci do ich rozhodovacej činnosti. Aktuálne je touto imunitou chránený každý právny názor sudcu, ktorý nie je trestným činom. Inými slovami, ak sudca vyslovením určitého právneho názoru spácha trestný čin ohýbania práva, trestný čin zneužívania právomoci verejného činiteľa alebo trestný čin korupcie, takýto právny názor nebude chránený sudcovskou imunitou. S touto imunitou sa môžu spájať aj procesné záruky, ktoré zabezpečia, že trestné stíhanie voči sudcovi sa nevedie svojvoľne. Takouto zárukou je napríklad vyslovenie súhlasu, resp. nesúhlasu s trestným stíhaním sudcu príslušným orgánom.

Od vzniku samostatnej Slovenskej republiky do roku 2001 sa súhlas na trestné stíhanie sudcov udeľoval v dvojakom režime. Súhlas na trestné stíhanie sudcov všeobecných súdov udeľovala Národná rada SR ako orgán, ktorý sudcov do roku 2001 volil. Situácia bola odlišná pre predsedu a podpredsedov Najvyššieho súdu SR, kde súhlas už od roku 1993 udeľoval Ústavný súd SR. V roku 2001 sa tento systém zjednotil a súhlas na trestné stíhanie a vzatie do väzby všetkých sudcov dával Ústavný súd SR.

V roku 2014 došlo k „zrovnoprávneniu“ sudcov s ostatnými občanmi tým, že sa viac súhlas Ústavného súdu SR na trestné stíhanie sudcov nevyžadoval. Avšak sudcovia svoju imunitu nestratili, nakoľko platilo, že za rozhodovanie sudcu nebolo možné sudcu trestne stíhať. O tom, či sudca bude alebo nebude stíhaný rozhodovali najprv orgány činné v trestnom konaní a následne súdy. Zároveň sa zaviedlo pravidlo, že obviniť sudcu mohol len prokurátor generálnej prokuratúry a o sťažnosti proti tomuto uzneseniu rozhodoval generálny prokurátor.

V roku 2021 v súvislosti so zavedením trestného činu ohýbania práva sa zakotvilo aj nové oprávnenie Súdnej rady SR vysloviť nesúhlas trestným stíhaním sudcu. Právo obvineného sudcu požiadať o vyslovenie nesúhlasu sa však vzťahuje len na trestný čin ohýbania práva. V roku 2024 boli do trestného poriadku zavedené ďalšie záruky pre obvineného sudcu, aby sa predišlo zneužívaniu tohto trestného činu. Požiadať o vyslovenie nesúhlasu môže sudca aj pri zmene právnej kvalifikácie skutku na trestný čin ohýbania práva. Takisto sa zaviedla 60 dňová lehota po doručení vznesenia obvinenia alebo oznámenia zmeny právnej kvalifikácie, počas ktorej sa sudca môže obrátiť na Súdnu radu SR. O týchto právach musí byť sudca poučený.

Aktuálne sú v parlamente ďalšie zmeny, ktoré budú prerokované v októbri v prvom čítaní. Konkrétne ide o zrušenie trestného činu ohýbania práva a zavedenie všeobecného oprávnenia Súdnej rady SR udeľovať súhlas s trestným stíhaním sudcu za trestný čin, ktorého sa dopustil svojou rozhodovacou činnosťou, t. j. primárne pôjde o zneužitie

právomoci verejného činiteľa. Vláda teda navrhuje zrušiť trestný čin, pre ktorý bola osobitná procesná ochrana sudcov pôvodne zavedená. Samotný ochranný mechanizmus však neruší, naopak, rozširuje ho aj na ďalšie trestné činy, ktorých sa sudca dopustí svojou rozhodovacou činnosťou.

(Zjednodušená) právna argumentácia proti navrhovaným zmenám:

Zdôrazňujeme, že problémom nie je samotná existencia ochrany sudcov pred šikanóznym trestným stíhaním. Takáto ochrana úzko súvisí s ochranou sudcovskej nezávislosti. Navrhovaná úprava však vyvoláva viaceré pochybnosti o tom, ako bude tento mechanizmus v praxi fungovať a či nebude neprimerane sťažovať vyvodzovanie trestnej zodpovednosti sudcov.

Navrhovaná právna úprava vytvára riziko, že Súdna rada SR bude pri udeľovaní súhlasu nahrádzať funkciu trestného súdu. Tak, ako pri rozhodovaní o nesúhlase s trestným stíhaním za trestný čin ohýbania práva, bude Súdna rada posudzovať, či sú naplnené znaky skutkovej podstaty konkrétneho trestného činu. Jej rozhodovanie sa tak môže začať približovať „kvázi-trestnému konaniu“.[1] Preto je kľúčové vymedziť, čo a v akom rozsahu má Súdna rada SR preskúmavať. Je na mieste zvážiť, či by Súdna rada nemala skúmať iba svojvoľnosť trestného stíhania, t. j. či nejde o pokus zneužiť trestné stíhanie proti konkrétnemu sudcovi.[2]

Osobitne problematická je definitívnosť rozhodnutia prijatého v ranej fáze konania. V prípade, že Súdna rada SR súhlas neudelí, opätovný návrh v tej istej veci má byť vylúčený. Prakticky to ale znamená, že orgán, ktorý nie je trestným súdom, môže iba na základe dôkazov dostupných v skorom štádiu konania vytvoriť definitívnu prekážku trestného stíhania. Ak by sa neskôr aj objavili nové dôkazy, zostáva otázne či bude možné Súdnu radu SR opätovne požiadať o udelenie súhlasu.

Zo znenia zákona ani z dôvodovej správy nie je jasné, či sa požiadavka súhlasu Súdnej rady vzťahuje aj na korupčné trestné činy. Týchto trestných činov sa síce sudca nedopustí výlučne svojím rozhodovaním, ale zároveň sú veľmi úzko prepojené s výkonom sudcovskej funkcie. Toto ustanovenie tak bude predmetom výkladu prokurátorov generálnej prokuratúry a tiež Súdnej rady SR. To vytvára riziko výkladového rozšírenia tohto oprávnenia aj na prípady, pri ktorých nejde o ochranu samotnej rozhodovacej činnosti sudcu, ale napríklad o prijatie úplatku.

Na základe vyššie uvedeného sa domnievame, že z mechanizmu, ktorý má chrániť nezávislosť sudcov, môže vzniknúť prekážka pri vyvodzovaní ich trestnej zodpovednosti, čo je stav, ktorý je v právnom štáte neprípustný.

© VIA IURIS, 2026

[1] Súdna rada využila rovnakú metodológiu už pri udeľovaní nesúhlasu s trestným stíhaním sudcu za trestný čin ohýbania práva. Pozri napríklad Uznesenie Súdnej rady Slovenskej republiky č. NZ 3 2024 zo dňa 28.mája 2024

[2] Uvedené kritérium formuloval Ústavný súd v Uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. PL. ÚS 19/02-13 z 29. augusta 2002